

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اصفهان

دانشکده بهداشت

قالب نگارش طرح درس

عنوان درس: اصول برنامه‌ریزی بهداشتی	مخاطبان: دانشجویان کارشناسی بهداشت عمومی
تعداد واحد: 2	ساعت مشاوره: سه شنبه 4-2
زمان ارائه درس: سه شنبه 10-8	مدرس: احمد علی اسلامی
پیش‌نیاز: پیش‌نیاز ندارد	

هدف کلی دوره:

- آشنایی دانشجویان با ماهیت، اصول و مراحل مختلف فرآیند برنامه‌ریزی بهداشت در نظام سلامت
- ارتقاء میزان شناخت و توان تحلیل برنامه‌های بهداشتی
- کسب آمادگی لازم برای مشارکت در تدوین برنامه‌های بهداشتی در سطح اول
- کسب آمادگی لازم در تدوین و اجرای یک طرح ارزشیابی

هدف کلی جلسه اول: آشنایی دانشجویان با تعاریف و مفاهیم برنامه و برنامه‌ریزی بهداشتی

اهداف ویژه رفتاری جلسه اول:

در پایان دانشجو قادر باشد:

1-1- رویکرد های مهم مدیریت برنامه ریزی را توصیف نماید

1-2- چرخه برنامه ریزی را تشریح نماید.

1-3- نقش ابزارها و فنون مورد استفاده در هر مرحله از چرخه برنامه ریزی را بیان نماید..

1-4- محدودیت ها و توانمندی های هر کدام از رویکردهای برنامه ریزی را تحلیل نماید.

هدف کلی جلسه دوم: آشنایی دانشجویان با مفهوم برنامه ریزی

1-2- برنامه‌ریزی را از دیدگاه های مختلف تعریف کند.

2-2- مفاهیم بیانیه چشم انداز، بیانیه رسالت و بیانیه ارزش را بیان نماید.

2-3- تمرین: نوشتن بیانیه های چشم انداز، رسالت و ارزش

هدف کلی جلسه سوم: آشنایی دانشجویان با سطوح برنامه ریزی

1-3- سطوح برنامه ریزی را توضیح دهد.

2-3- ویژگی های برنامه راهبردی را توصیف نماید.

3-3- ویژگی های برنامه عملیاتی را توصیف نماید.

3-4- روابط بین سطوح برنامه ریزی را تحلیل نماید.

2-5- تمرین: دانشجویان در یک فرایند تعاملی با ذکر نمونه ، مفاهیم اساسی برنامه ریزی: طرح، برنامه، پروژ، ه، مداخله و فعالیت بحث نمایند.

هدف کلی جلسه چهارم: آشنایی دانشجویان با تحلیل وضعیت - تحلیل جمعیت هدف

1-4- اهمیت تحلیل وضعیت و مشکل را توصیف نماید.

2-4- اهمیت و چگونگی توصیف جامعه هدف را بیان نماید.

3-4- اهمیت و نقش بسیج و مشارکت اجتماعی در موفقیت برنامه را تحلیل نمایید.

4-4- تمرین گروهی: نوشتن تعریف منطقی جمعیت فرضی مرتبط با یک مشکل

هدف کلی جلسه پنجم: آشنایی دانشجویان با ابزارهای تحلیل : تحلیل ذی نفعان - حامیان

1-5- ذی نفعان مرتبط با یک مشکل را تعریف کند.

- 2-5- مهمترین طبقات ذی نفع را توصیف نماید.
- 3-5- اهمیت ذی نفعان را در موفقیت یا شکست برنامه تحلیل نماید.
- 4-5- روش های شناسایی ذی نفعان و اهمیت آنها را در موفقیت برنامه تحلیل نماید.
- 5-5- نقش منابع مادی و غیر مادی را برای ایجاد حمایت را توصیف نماید.
- 6-5- تمرین گروهی: جدول ذی نفعان احتمالی مرتبط با مشکل

هدف کلی جلسه ششم: آشنایی دانشجویان با ابزارهای تحلیل: تحلیل SWOT

- 1-6- تحلیل SWOT مرتبط با یک مشکل را تعریف کند.
- 2-6- اهمیت تحلیل SWOT را در موفقیت یا شکست برنامه تحلیل نماید.
- 3-6- مولفه های اصلی تحلیل SWOT را با مثال تحلیل نماید.
- 4-6- تمرین گروهی: جدول SWOT مرتبط با مشکل مبتنی بر روش چهار مرحله ای

هدف کلی جلسه هفتم: آشنایی دانشجویان با ابزارهای تحلیل: تحلیل مشکل

- 1-7- تحلیل مشکل را تعریف کند.
- 2-7- اهمیت تحلیل مشکل را در تدوین اهداف و راهبردهای برنامه تحلیل نماید.
- 3-7- سه گام اساسی در تحلیل مشکل را با مثال توصیف نماید.

4-7- تمرین گروهی: جدول تدوین درخت مشکل (problem tree)

هدف کلی جلسه هشتم: آشنایی دانشجویان با منابع و روش های جمع آوری اطلاعات

- 1-8- منابع اطلاعات برای تحلیل مشکل را توضیح دهد.
- 2-8- منابع اطلاعات اولیه و ثانویه را توضیح دهد.
- 3-8- ملاک های مهم یک منبع اطلاعاتی معتبر را بیان نماید.
- 4-8- روش های عمده جمع آوری اطلاعات را بیان نماید.
- 5-8- نیاز سنجی را تشریح کند و اهمیت آن را در تحلیل مشکل نشان دهد.
- 6-8- تمرین گروهی: ادامه جدول تدوین درخت مشکل (problem tree) و رسیدن به شبکه علیت.

هدف کلی جلسه نهم: آشنایی دانشجویان با تدوین اهداف برنامه

- 1-9- هدف کلی و اهداف رفتاری را تعریف کند.
- 2-9- روابط بین بیانیه رسالت، تحلیل مشکل، اهداف، فعالیت ها و طرح ارزشیابی را بیان نماید
- 3-9- ویژگی های یک هدف رفتاری را بر اساس شاخص های RUMBA و SMART توضیح دهد.
- 4-9- تمرین گروهی: انتخاب اهداف (Objectives tree) و تدوین اهداف مبتنی بر شبکه علیت.

هدف کلی جلسه دهم: آشنایی دانشجویان با چارچوب منطقی برنامه

- 1-10- اهمیت و نقش الگوی منطقی برنامه را در دستیابی به موفقیت تحلیل کند.
- 2-10- عناصر مهم یک الگوی منطقی (درونداد- فرایندها و فعالیتها برون داد، پیامد و فرضیات) را تحلیل نماید.
- 3-10- قادر باشد، جایگاه تحلیل SWOT، problem و Objectives را در الگوی منطقی توصیف نماید.
- 4-10- تمرین گروهی: ترکیب نتایج ابزارهای تحلیل

هدف کلی جلسه یازدهم: آشنایی دانشجویان با تدوین اهداف برنامه برنامه

- 1-11- ضرورت تعیین دروندهای مناسب با مشکل را تشریح نماید.
- 2-11- قادر به تشخیص و تعیین اهداف فرایندی، اثر و پیامد باشد.
- 3-11- بتواند یک اندازه پیامد مناسب و مورد انتظاری را تعیین کند.

- 4-11- بتواند اهمیت تدوین نشانگرهای پیامد نهایی، اثر، برونداد، و درونداد را توضیح دهد.
- 5-11- بتواند اهمیت تعیین پیش فرض های پیامد نهایی، اثر، برونداد، و فعالیت ها را توضیح دهد.
- 6-11- بتواند پیش فرض های برنامه را تعیین نماید.
- 7-11- بتواند مشخص نماید که کجا و چگونه می تواند، اطلاعات مربوط به نشانگرها را بدست آورد.
- 8-11- تمرین گروهی: تدوین جدول اهداف برنامه (هدف کلی، هدف های پیامدی، هدف های برونداد و فعالیت ها)
- هدف کلی جلسه دوازدهم: تمرین، فعالیت عملی دانشجو: تدوین جدول اهداف و نشانگرها**
- 1-12- تعیین نشانگرها مبتنی بر هدف های هر بخش (کلی-پیامدی، اثر بخشی، برونداد و فعالیت ها)
- 2-12- تعیین پیش فرض ها مبتنی بر هدف های هر بخش (کلی-پیامدی، اثر بخشی، برونداد و فعالیت ها)
- 3-12- تعیین ملاکهای عمده ارزشیابی مبتنی بر هدف های هر بخش (کلی-پیامدی، اثر بخشی، برونداد و فعالیت ها)
- هدف کلی جلسه سیزدهم: آشنایی دانشجویان با روش اجرای برنامه - تعیین جدول و بودجه برنامه**
- 1-13- جدول فعالیت ها را تعریف نماید.
- 2-13- بتواند هدف از تدوین جدول فعالیت ها را تبیین نماید.
- 3-13- اهمیت تعیین مسئول هر فعالیت برنامه را توضیح دهد.
- 4-13- اهمیت مدیریت زمان فعالیت های برنامه را بیان نماید.
- 5-13- نقش اساسی بودجه را در کل چرخه برنامه ریزی، تا اجرا و ارزشیابی برنامه را بیان نماید.
- 6-13- بودجه بندی فعالیت ها و اختصاص منابع مبتنی بر فعالیت را توصیف نماید.
- 7-13- تمرین گروهی: تدوین جدول زمانی فعالیت ها و تعریف بودجه برای هر فعالیت
- هدف کلی جلسه چهاردهم: آشنایی دانشجو با اهیت ثبات و استمرار برنامه**
- 1-14- بتواند اهمیت لحاظ و توجه نمودن به حفظ و استمرار یک برنامه سلامت، قبل از اجرا، را بیان نماید.
- 2-14- جنبه های فردی نظیر انگیزه، جنسیت،... موثر در حفظ و استمرار یک برنامه را تحلیل نماید.
- 3-14- جنبه های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی نظیر قوانین، هنجارها و تصمیم سازان موثر در حفظ و استمرار یک برنامه را تحلیل نماید.
- 4-14- جنبه های توانمندی فردی، اجتماعی نظیر پول، تخصص، تکنولوژی، مهارت و .. در استمرار یک برنامه را تحلیل نماید.
- 5-14- جنبه های تهدید برنامه، فقدان مشارکت موثر اجتماعی، وجود رقبا، فقدان یک ساختار سازمانی توانمند و مورد حمایت در اجرای برنامه و... در استمرار برنامه را تحلیل نماید.
- 6-14- تمرین گروهی: تدوین جدول و تعیین و برقراری منابع حمایتی از استمرار برنامه (تحلیل SWOT)
- هدف کلی جلسه پانزدهم: آشنایی دانشجو با اهمیت پایش و ارزشیابی**
- 1-14- تعاریف monitoring and evaluation را بداند.
- 2-14-14- عناصر پایش و ارزشیابی را در چرخه برنامه ریزی توضیح دهد..
- 4-14- اهمیت تدوین یک برنامه پایش و ارزشیابی را تحلیل نماید..
- 1-15- تعاریف، کارایی، اثربخشی و بهره‌وری را توصیف نماید.
- 2-15- رابطه بین هزینه بهره‌دهی و هزینه اثربخشی را توضیح دهد.
- 7- تمرین گروهی: تدوین یک طرح پایش و ارزشیابی
- هدف کلی جلسه شانزدهم و هفدهم: ارائه تکلیف گروهی و بحث**

منابع:

-Health program Planning and Evaluation, L. Michele Issel.

- The New World of Health promotion, New program Development , Implementation and evaluation, Bernard J. Healey and Robert S. Zimmerman Jr.
- Assessment and Planning in health programs, Bonni C. Hodges and Donna M. Videto .
- Health program Planning An Educational and Environmental Approach, Green & Kreutzer
- Health Promotion Programs, Carl I. Fertman Diane D. Allensworth

- اصول برنامه‌ریزی بهداشتی، ترجمه دکتر فرید عبادی فرد آذر

- برنامه ریزی در ارائه خدمات سلامت، دکتر محمود نکوئی مقدم

- مدیریت و برنامه‌ریزی بهداشت و درمان ، دکتر سعید آصفزاده - برنامه‌ریزی استراتژیک دکتر سیدجمال‌الدین طیبی، دکتر محمدرضا ملکی

رسانه‌های کمک آموزشی:

Power Point

سنجش و ارزشیابی

ساعت	تاریخ	نمره	روش آزمون	آزمون
10-8	در طول ترم تحصیلی	4	به صورت شفاهی/کتبی	کوئیز و تکالیف
10-8		6	ارزیابی کیفی و کمی	پروژه گروهی برنامه نویسی مرتبط با یک موضوع
		10	کتبی	آزمون پایان ترم

مقررات درس و انتظارات از دانشجویان: شرکت در بحث گروهی، حضور موظف در کلاس